

TERMINOLOGIE, CHRONOLOGIE A PROSTOROVÉ VYMEZENÍ

Petra Maříková
Vlčková

Kultura
starověkého
Předního
východu a
Egypta
KLBcA02

07.03.2016

PŘEDMĚT – CÍLE

- poskytnout základní přehled o:
  - metodologických přístupech a koncepcí aplikovaných na danou tematiku
  - primární i sekundární literatuře týkající se dané problematiky
  - geografickém uspořádání oblasti
  - historickém a archeologickém vývoji oblastí v daném regionu – od neolitu do nástupu LBA
- podle možností: doplňková témata, která by vyplynula z přednášek
- literatura: přes e-learning (tamtéž i skeny některých článků a další podklady)
- Nahrazení odpadlé přednášky: po domluvě emailem

PŘEDMĚT – ZKOUŠKA

- ukončení předmětu: zkouška
- podmínky udělení zkoušky:
  - získání minimálně 70 % při absolvování písemného testu – **ROZDÍL OD INFORMACÍ NA ISU**
  - účast na přednáškách a projevení **elementárního zájmu**
- e-learning
- Komunikace s přednášejícím přes email
marikova_vlckova@yahoo.com nebo e-learning nebo na přednáškách

ZÁKLADNÍ LITERATURA

- **PŘEDNÍ VÝCHOD**
- Margreet L. Steiner, Ann E. Killebrew (eds.): *The Oxford Handbook of the Archaeology of the Levant: C. 8000-332 BCE.* Oxford University Press 2013
- **Cambridge World Archaeology:** Elam (Potts 2015, 2. vydání); Prehistoric Arabia (Magee 2014); Cyprus (Knapp 2013); Early Egypt (Wendorf 2006); Syria (Akkermans – Schwartz 2003), Egejda (BA, Dickinson 1994)
- Cynthia W. Shelmerdine (ed.): *The Cambridge Companion to the Aegean Bronze Age.* Cambridge University Press 2008
- Daniel Potts 2012: *A Companion to the Archaeology of the Ancient Near East.* Blackwell
- **EGYPT**
- I. Shaw
- **Mapy jednotlivých regionů:** Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas at Austin
<http://www.lib.utexas.edu/maps/>

STAROVĚKÝ PŘEDNÍ VÝCHOD

- Kolébka starověkých civilizací, odpovídající Blízkému a Střednímu východu – most mezi Afrikou a Asií
- Velmi heterogenní přírodní prostředí:
  - Úzký pobřežní pás Středozemního moře
  - Horská pásma: Libanon, Antilibanon, Golanské výšiny
  - Syrsko-africká propadlina: řeky Amuq, Orontés, Bikáa, Jordán, Aqabský záliv, Mrtvé moře
  - Polopouštní oblasti V od hor
  - Údolí velkých řek v Mezopotámii
  - Pouštní oblasti
- Různá pojmenování:
  - starověký Blízký / Přední východ
  - Mezopotámie
  - Levanta apod.

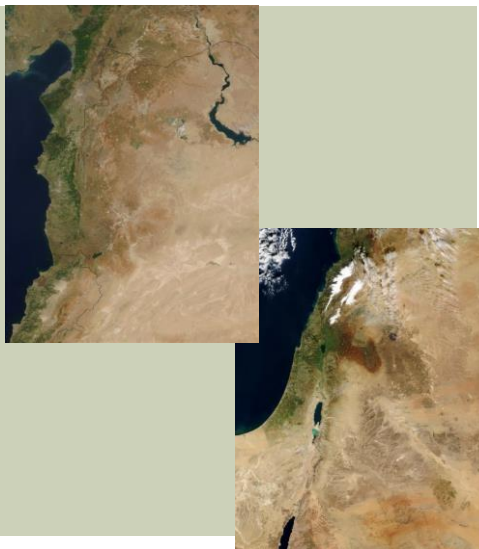
MEZOPOTÁMIE

- Horní Mezopotámie, al-jazira
  - řeky: Eufrat, Tigris a jejich přítoky: Murat, Balích (přítoky Eufratu); Chábúr, Velký a Malý Záb a Dijála (přítoky Tigrisu)
  - Sindžár
- Hranice Hít na Eufratu a Samarra na Tigridu
- Dolní/Jižní Mezopotámie, as-sawad
  - Po Perský záliv
- Soutok: al-Kurna = Šatt al-Arab, slané jezero Hammar

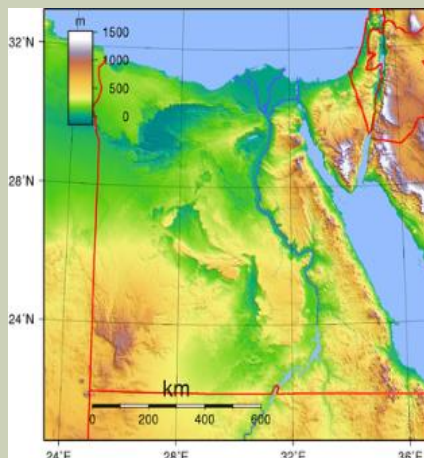
LEVANTA

- Levanta (Syropalestina, S Sýrie), Mesopotámie
- Levanta: topografické celky:
  - Středozemní moře
  - Syrsko-africká propadlina
  - Pouštní oblasti
- Levanta: vymezení:
  - S: pláně v povodí Amuqu
  - J: Wádí el-Ariš, S pobřeží Sinajského poloostrova
- Pro potřeby přednáškového cyklu: Levanta= Sýrie, Libanon, Izrael, Palestina a Z část Jordánka
- Hranice mezi S a J Levantou: řeky Litani (Leontes) v Libanonu
  - S: pláně v povodí řeky Amuq
  - J: Wádí el-Ariš na Sinajském poloostrově
  - Z: Středozemní moře
  - V: není jednoznačná: Syrská poušť

STAROVĚKÝ EGYPT

- **Pojmenování:**
  - Egypt: Hut-ka-Ptah (jméno svatyně boha Ptaha v Memfidě) = Aigyptos
  - Kemet „Černá (země)“ X Dešret „Červená (země)“ – pouštní oblasti
- **Vymezení:**
  - S: delta Nilu, pobřeží Středozemního moře
  - J: Asuán, 1. nilský katarakt
  - Z: oázy v Západní poušti
  - V: pobřeží Rudého moře, V hrana nilské delty
- **Přírodní podmínky:** determinace vývoje lidské kultury

TOPOGRAFIE STAROVĚKÉHO EGYPTA

- Údolí Nilu
  - Nejdelší řeka světa: 6671 km
  - Prameny: pohří mezi jezery Tanganjika, Kivu a Viktoriiným jezerem
  - 2 hlavní větve: Modrý a Bílý Nil: stékají se u Chartúmu
  - Katarakty: tzv. zlá voda, celkem 6
- Pouštní oblasti: Západní (Síwa, Faráfra, Bahríja, Dachla, Charga), Východní poušť – karavanní cesty: Darb al-Arbaín (Cesta čtyřiceti dnů)
- Sinajský poloostrov: napojení na Přední východ a dálkové obchodní cesty

CHRONOLOGIE STAROVĚKÉHO EGYPTA

- Založena na archeologických a písemných pramenech starého Egypta a na synchronizaci jeho dějin s Předním východem
- **Historické prameny:** královské seznamy; Anály (*genut*) – Palermská deska; Texty administrativního charakteru: hospodářské záznamy, vojenské záznamy, stavební nápisy, texty chrámových, královských a administrativních archivů – královské dekrety; biografické nápisy; náhrobní stély byků Apidů ze Serapea apod.

CHRONOLOGIE STARÉHO EGYPTA

- **Konvenční egyptská chronologie**
  - * Staré říše: 27 st. BC
  - * Střední říše: 21 st. BC
  - * Nové říše: polovina 16. st. BC
  - založena na staroegyptských písemných pramenech
- **Nová chronologie**
  - založena na historii Předního východu
  - Britský egyptolog David Rohl (1995)
  - Nové datování panovníků 19.-25. dynastie – snížení konvenčního datování o 350 let
  - v akademické egyptologii není uznávána
- **Synchronizace dějin Egypta**
  - archeologické sekvence – seriace
  - Synchronizace s dalšími chronologiemi: Assyřané, Babyloňané, Chetitě, Řekové
  - synchronizace s nápisy vztahujícími se k pohřbům býka Ápise (Amenhotep III. - Ptolemaiovcí)
  - astronomická synchronizace: astronomická pozorování
  - Radiokarbonové datování
  - Erupce sopky Théry
  - Dendrochronologie
- **Základní kámen: roky vlády**
  - zaznamenané na staroegyptských seznamech panovníků, např. Turínský seznam králů
  - periodicky se opakující census – sčítání dobytka (pro Starou říši se uvádí, že probíhal každé dva roky)

DYNASTICKÉ ČLENĚNÍ DĚJIN EGYPTA

- pravěké období
- tzv. 0. dynastie
- **Raně dynastické / Archaické období**
  - 1.-2. dynastie
  - c. 3000–2686 BC
- **Stará říše**
  - 3.-6. dynastie
  - 2686–2181 BC
- **První přechodné období (PPO)**
  - 7.-1./2 11. dynastie
  - 2181–2025 BC
- **Střední říše**
  - 2./2 11.-13. dynastie
  - 2025–1773 BC
- **Druhé přechodné období**
  - 14.-17. dynastie
  - 1773–1550 BC
- **Nová říše**
  - 18.-20. dynastie
  - 1550–1069 BC
- **Třetí přechodné období**
  - 21.-25. dynastie
  - 1069–656 BC
- **Pozdní doba**
  - 26.-30. dynastie
  - 664–343 BC
- **řecko-římské období**
  - „31. dynastie“ – Ptolemaiovcí – 375 AD

